

**Disputationvm De Censuris In Communi,
Excommunicatione, Suspensione, & Interdicto, itemque
de Irregularitate, Tomvs Qvintvs**

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, Anno Domini M. DC. XVII.

3 Qualis sit hæc diuisio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94035](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94035)

Qualis sit diuisio excommunicationis in maiorem, & minorem.

Vperea tandem inquirendum, an prædicta diuisio sit analoga, vel vniuoca; ne autem interrogatio inutilis videatur, moraliter potius quàm metaphysice sumenda est, id est, an secundum vsum iuris comparentur hæc duo membra, vt excommunicatio simpliciter dicta, de maiori intelligatur. Et ratio difficultatis est, nam in c. penult. de sent. excō. sic Gregorius IX. definit, Si quem sub hac forma verborum, illum excommunico, vel simili, a iudice suo excommunicari contingat, dicendum est, eum non tantum minori, fedetiam maiori excommunicatione ligatum esse: ergo verbum Excommunico, & pari ratione nomen, Excommunicatio simpliciter dictum pro maiori accipitur.

In contrarium autem esse videtur, quia multi sunt Canones, in quibus nomen excommunicationis absolute prolatum non potest de maiori intelligi, vt. significauit. de sent. excō. dicitur enim ibi, Qui communicat excommunicato, eadem excommunicationis sententia inuolui. Vbi non solum absolute ponitur nomen excommunicationis, sed cum illo relatio eadem, & nihilominus intelligi debet de excommunicatione minori; & consequenter de eadem non secundum speciem, sed secundum genus: quia propter participationem cum excommunicato non incurritur maior excommunicatio. Sed hic textus non vrget, quia necessario exponi debet de excommunicatione maiori illo speciali iure lata, & referuata Sum. Pont. propter quandam participationem in diuinis officiis, vt infra exponemus tractando de specialibus excommunicationibus iure latis. Nihilominus idem argumentum fieri potest ex c. 18. 11. q. 3. vbi sic dicitur, Cum excommunicato neque orare, neque loqui, neque vesicari: si quis enim cum eo, aut palam, aut absconso locutus fuerit, statim cum eo, communem excommunicationis contrahet penam. Vbi manifeste est sermo de externa communicatione cum excommunicato, propter quam sola excommunicatio, minor incurritur: & tamen ibi simpliciter vocatur communis excommunicatio. Præterea de consecr. di. c. 63. ex Cōc. Carthag. 4. c. 24. sic dicitur Sacerdote verbum in Ecclesia faciente, qui egressus de Ecclesia fuerit, excommunicetur. Quod non potest de excommunicatione maiori intelligi, sed vel de minori, vel fortasse de sola priuatione alicuius communionis. Similia decreta inueniuntur in Canonibus Apostolorum, vbi propter leues causas aliqui communione priuantur: non ergo erat illa semper excommunicatio maior. Præterea (quod magis vrget) in c. de excep. in 6. dicitur, Si quis in iudicio excommunicationem opponit, speciem illius declarare debere. Vbi Glossa declarat inditum esse propter speciem excommunicationis maiorem, vel minoris, quarum prior sufficit ad exceptionem in iudicio, non vero posterior: & ideo non satis est excipere per nomen generis, quod ambiguum est: ergo commune nomen excommunicationis, iuxta intentionem illius textus, simpliciter dictum non sumitur pro excommunicatione maiori. Imo, si vox illa de se indifferens est, cum aliqui penam indicet, quoties a iudice simpliciter proferetur, in mitiore partem erit interpretanda iuxta communes iuris regulas.

Nihilominus dicendum est quamuis hoc nomen excommunicationis in antiquo vsu Ecclesiæ latissime habuerit significationem, vt recte probant iuracitata, & quæ in prima difficultate præcedentis sectionis adduximus: iam vero in præsentī Ecclesiæ statu coarctatam esse illius vocis significationem ad illud duplex membrum maiorem, & minoris excommunicationis, inter quæ minor excommunicatio existimatur

participatione sacramentorum. Altera probatur, quia vt multi volunt, sunt aliquæ excommunicationes minores, quæ priuant aliqua communicatione fidelium, & non participatione sacramentorum. Vnde confirmatur, nam iuxta illam definitionem, nec diuisio illa erit adæquata, neque vlla ratio sufficientiæ eius reddi poterit. Nam excommunicatio maior, eo quod sit veluti priuatio totalis, est vnius rationis: at vero quælibet, excommunicatio, quæ fit quasi partialis priuatio, erit condistincta ab illo membro, & sub minori excommunicatione comprehendetur. Et hoc modo erit adæquata diuisio, & per se patet sufficientia eius: quia inter totalem, & partialem priuationem non est medium. At vero excommunicatio partialis, vt sic dicam, latius patet, quam separatio à sola participatione sacramentorum, quia posset esse alia separatio à sola communicatione fidelium, vel à solis suffragiis communibus, vel aliis huiusmodi: nam vt supra tetigimus, non repugnat dari hos modos excommunicationis, seu penæ; ergo, vt sit adæquata diuisio, debuisset excommunicatio minor generalioribus verbis definiri, nimirum esse excommunicationem, quæ tantum priuat parte aliqua Ecclesiasticæ communicationis.

12
Peccatum mortale non comprehendit sub excommunicatione minori.

Ad priorem partem respondetur primo, peccatum mortale excludi per genus illius definitionis, quia illud non est excommunicatio; secundo, quia diuerso modo impedit, receptionem sacramentorum. Tum quia non impedit, directe ac per se eam prohibendo, sicut censura; sed solum, quia constituit personam indignam ad talem actionem. Vnde respectu alicuius sacramenti, scilicet penitentiae, non fit aliquis omnino incapax per peccatum, si saltem attritionem illius habeat: per excommunicationem autem minorem directe prohibetur quis suscipere sacramentum. Tum etiam, quia peccatum ita impedit, vt, si per contritionem auferatur, per se loquendo, & ex vi eius non sit necessaria alia Ecclesiastica absolutio, vt homo possit sacramenta suscipere. Nā, quod ad sumendam Eucharistiam sit necessaria confessio sacramentalis, speciale est ex proprio præcepto Christi. At vero excommunicatio minor ita impedit, vt Ecclesiastica absolutio, per se loquendo, necessaria sit ad tale impedimentum tollendum.

12
Omni excommunicationem minorem priuare sola sacramentorum participatio.

Ad alteram partem difficultatis infra in propria disputatione de excommunicatione minori ex professo videndum est, an dentur plures species minoris excommunicationis. Nunc supponimus ex decisione illius textus de facto non dari aliam, quæ propria censura sit, præter eam, quæ priuat passiuam participationem sacramentorum: iura autem non definiunt, nisi illas censuras excommunicationis, quæ sunt in vsu Ecclesiæ: Vnde ad confirmationem dicitur, speculative, seu de possibili, vt sic dicā recte procedere omnia, quæ in ea obiciuntur. Tamen sufficientia huius diuisionis, prout est in praxi Ecclesiæ, nobis querenda non est ex sola ratione, sed ex iure positio quo hæc censura & excommunicationes introductæ sunt. Ac propterea ideo non sunt plures, quia ex iure Canonico, vel ex vsu Ecclesiæ, saltem secundum præsentem praxim eius, plures introductæ non sunt: & ideo non debet excommunicatio minor sub illis generalibus verbis definiri, sed sub propriis, & specialibus: quia descriptio illa est ad explicandam illā excommunicationem minorem, quæ de facto est in vsu. Cur autem Ecclesiā non introduxerit alios modos excommunicationis minoris seu partialis, non oportet sollicite inquirere: quia in his, quæ ex iure positio pendunt, satis est dicere hunc modum fuisse convenientem, & non oportuisse alios modos multiplicari.

Seet. III. Qualis sit diuifio excommunicationis, &c. 163

stimatur, solum fecundum quid: maior vero simpliciter & ideo illa vox simpliciter prolata, praesertim in sententia ferenda, vel à iure, vel ab homine, maiorem excommunicationem indicat. Hæc est communis sententia, vt late tractat Couar. in c. Alma, p. 21. §. 8. n. 5. Ratio autem potissima est quia ita declaratum est in iure, in prædicto c. penult. de sent. Excom. Quia licet ibi tantum loquatur Pontifex de sententia ab homine, tamen ob paritatem rationis extenditur illa decisio à Doctoribus, etiam ad iure latas, cum moderatione infra adhibenda. Congruentia vero esse potest, illa vox includit negationem seu priuationem communicationis: negatio autem (vt a iunct. Dialectici) simpliciter addita totum destruit: & ideo excommunicatio absoluta dicta dicit priuationem omnis communicationis Ecclesiasticæ. Itæ, quia excommunicatio maior, & minor comparatur sicut totum, & pars, nam se habent sicut includens, & inclusum, vt ex effectibus earum constat, & infra dicebamus agentes de excommunicatione minori: & ideo excommunicationis vox simpliciter prolata totum potius, quam partem significat. Denique alio ratio est, quia iam vsus, & consuetudo ita obtinuit, & fortasse inde etiam talis consuetudo orta est, quia excommunicatio minor, quasi nihil existimatur, & parti tenetur. Et ideo sola maior simpliciter excommunicatio reputatur. Propterea ergo ius declarauit excommunicationem absolute dictam pro maiori sumendam esse. Alias rationes afferunt Panor. in d. c. penult. & Nauar. in tract. de datis, & promissis, notab. 4. & Couar. supra: Quas nunc expendere necessarium non est.

Ad iura ergo antiqua, quæ in contrarium afferbantur responsio patet ex dictis, nam illa procedunt iuxta antiquam illius vocis latorem significationem. Adde præterea generalem regulam traditam à Greg. IX intelligendam esse, quæ de materia vel exad iunctis non satis constat sermonem esse de excommunicatione minori, nam quæcumque ratione explicetur intentio ferentis sententiam, seu limitetur vocis significatio, id sufficit: nam hoc etiam in aliis vocibus analogis locum habet. Intelligendam vero aliqui existimant illam regulam in sententiis affirmatiuis, quibus quis vel excommunicatur, vel excommunicatus profertur: nam in negatiuis facilius potest de vtrâq; excommunicatione vox illa intelligi, vt cum dicitur aliquis non esse excommunicatus, propter illam rationem, quod negatio ex se omnia destruit. At si in rigore loquamur, termini eandem significationem habent in negatiua; & affirmatiua propositione, si cetera sint paria: & ideo præcipue consideranda est circumstantia loci, & ratio negationis; vt inde colligi possit, an ad vtramq; excommunicationem extendatur. Nā si dicamus excommunicatum non posse absoluere ab excommunicatione, in subiecto est sermo de excommunicatione maiori iuxta regulam positam: quia, vt infra constabit, excommunicatio minor nō priuat iurisdictionem. At vero in prædicato, in quod cadit negatio, ad vtramq; excommunicationem extenditur: quia illa negatio fundatur in defectu iurisdictionis, vel vsus eius: quæ ratio de vtrâq; excommunicatione procedit, quia excommunicatus vsu omnis iurisdictionis priuatus est: & simili modo, cum dicitur in c. vnic. de iis, quæ vi in 6. Absolutionem ab excommunicatione meri extortam inualidam esse, de vtrâq; excommunicatione merito intelligitur ab omnibus Doctoribus non solum, quia materia illa fauorabilis est ob immunitatem, & libertatem Ecclesiasticæ potestatis, sed etiam, quia ratio inuoluntarij cōsensu vniuersalis est; vnde & ad omnem censuram decisio illa extenditur: vt ex illo textu constat, & præcedent. disputation. sectio. annotauimus.

Deniq; addunt aliqui, quoties in eadem dispositione coniunguntur illæ duæ voces, excommunicatio-

tionis & anathematis, excommunicationis verbum pro minori accipi, ne superuacanea verba sint. Sed non est vniuersalis, neque vera regula, vt constat ex dictis circa primam difficultatem superioris sect. v. bilongè aliter exposuimus c. Cum non ab homine, & c. Engeltrudam, quæ ad hoc citat. Neq; erūt superuacanea verba, quæ ad maiorem seueritatem; & terrorem adduntur: & in accidentalī solennitate etiā differunt, vt ibi declarauimus. Et potest optime confirmari ex declaratione nouissime edita à S. D. N. Clemente VIII. in causa Ducatus Ferrariensis: vbi sæpe repetit, & coniungit hæc verba Excommunicati, anathemati, & maledicti, & tamen sine vlla dubitatione, & excommunicatio illa maior est, & maledictio non est aliqua censura distincta ab excommunicatione & anathemate, sed maior quædam expressio grauitatis eius. Quin potius in ipso titulo totius sententiæ dicitur: Declaratio & promulgatio maioris excommunicationis, anathematis, & maledictionis. Non sunt ergo superuacanea verba, etiam si nō sit sermo de excommunicatione minori.

Ad cap. i. de except. in 6. communis interpretatio est, illum esse specialem casum in iure expressum, propter vitandas fraudes, & dilaciones in iudiciis, vt patet ex Couar. & aliis auctoribus, quos ipse citat. Tamen si attentè verba textus considerentur, videtur certe alia fuisse mens Pontificis, cum dixit, debere eum, qui excommunicationem opponit, speciem illius exprimere, nam per speciem non videtur intelligere maiorem vel minorem excommunicationem, sed excommunicationem maiorem in particulari, id est propter tale delictum, v.g. perculsionis clerici, sacrilegij, vel similibus, contractam; vnde etiam postulat vt excommunicatoris nomē exprimat. Et ex ratione, quam subdit, hic etiam sensus colligitur, scilicet, quia talis exceptio probanda est a peritissimis documentis; & ideo oportet, vt in Particulari, & non in confuso fiat. Quæ exceptio non obscure confirmatur inferius in §. Si vero in illis verbis, Si probationis copia succedente, de eadem excommunicatione, vel alia excipiat iterum, & probetur, &c. Non enim possumus exponere, de eadem, id est maiori, vel alia minori, quia exceptio de minori nihil vnquā operatur: ergo necessario intelligendum est de eadem maiori, de qua in specie fuerat exceptio posita, vel de alia etiam maiori, sed in altera specie, id est in alio casu, vel pro alia culpa contracta. Igitur in prioribus verbis in eodem sensu sumitur excommunicatio in specie. Atque ita illa expressio non postulat in illo textu propter ambiguitatem verbi excommunicationis respectu maioris, vel minoris, sed propter claritatem & veritatem iudicij, in quo res, & causæ in particulari sumptæ melius examinantur, & probantur. Quapropter nil refert, quod vox excommunicationis, pœnam significet, vt pro minori accipienda sit: quia hic non habet locum illa regula, quod in dubiis omnia sunt in maiorem partem interpretanda, cum ad tollendum hoc dubium illius vocis sensus iure ipso explicatus sit. Ideo iuridica, vt sic dicam, & propria illius vocis significatio iam est, vt simpliciter prolata pro maiori sumatur: in omni autem dispositione etiam odiosa, & pœnali, verba sunt propria & secundum ius intelligenda.

Tandem ex his facile expeditur illa quæstio, an hæc duæ excommunicationes specie differant, quæ moraliter potius, quam metaphysice definienda etiam est. Dicuntur ergo differre specie, quia comparantur per modum totius, & partis; & in ratione priuationis, quia pluribus bonis & specie diuersis maior priuat, quam minor, & in ratione pœnæ in ordine ad culpam, quia maior per se respicit culpam mortalem, ad minorem vero venialis sufficit. Ac denique in ratione vinculi, quia maior plus ligat, & obligat: vnde & difficilius soluitur, quæ omnia ex discursu materię constabunt.